

ERIKOISTUMISKOULUTUKSEN MUUTOSSUUNNAT

Sosiaalityön kevätseminaari 11.5.2015

”Työelämäyhteistyö ja erikoistumiskoulutus”

Merja Anis

Turun yliopisto
University of Turku

Nykyinen sosiaalityön erikoistumiskoulutus

- Yhteiskunta- tai valtiotieteen lisensiaatintutkintoon johtavaa, 120 opintopisteen laajuista koulutusta on järjestetty vuodesta 2000 alkaen.
- SOSNET-verkostoyhteistyössä Helsingin, Itä-Suomen, Jyväskylän, Lapin, Tampereen ja Turun yliopistot
- Valintakriteerinä sosiaalityöntekijän ammatillinen pätevyys ja vähintään kahden vuoden työkokemus sosiaalityöstä

Sosiaalityön erikoisalajat

- **Lapsi- ja nuorisososiaalityö** - vuodesta 2000 alkaen; käynnissä neljäs koulutus 2012-2015, jossa 18 opiskelijaa
- **Kuntouttava sosiaalityö** - vuodesta 2001 alkaen; käynnissä neljäs koulutus 2013 – 2016, jossa 18 opiskelijaa
- **Marginalisaatiokysymysten sosiaalityö** - vuodesta 2001 alkaen; käynnissä neljäs koulutus 2013 – 2016, jossa 18 opiskelijaa
- **Yhteisösosiaalityö** - vuodesta 2004 alkaen; käynnissä kolmas koulutus 2012-2015, jossa 18 opiskelijaa
- **Hyvinvointipalveluiden erikoisala** - vuodesta 2008 alkaen; käynnissä toinen koulutus 2012-2015, jossa 24 opiskelijaa

Erikoistumiskoulutuksen tavoitteet

- Tuottaa yhteiskunta- ja valtiotieteiden lisensiaatin tutkinto valitulla erikoisalalla
- Erikoissosiaalityöntekijän osaaminen
- Ammatti-identiteetin vahvistaminen
- Ammatillisten valmiuksien vahvistaminen
- Kyky tarkastella analyttisesti omaa työtä ja sen suhdetta ympäröivään yhteiskuntaan
- Ammattikäytännön tieteellisen perustan vahvistaminen
- Sosiaalityön asiantuntijuuden syventäminen

Opiskelijoiden valinta

Edellytykset:

- Yhteiskunta- tai valtiotieteiden tai muu vastaava maisterin tutkinto
- Sosiaalityön ammatillinen kelpoisuus
- Vähintään kahden vuoden työkokemus sosiaalityöstä
- Licensiaatintutkimuksen ideapaperi

Kullekin erikoisalalle valitaan 18 opiskelijaa, paitsi Hyvinvointipalveluiden erikoisalalle 24 opiskelijaa. Kunkin verkostoyliopiston kiintiö on 3 opiskelupaikkaa (HV-palveluiden 4), Helsingin yliopistoon valitaan yksi ruotsinkielinen opiskelija

Tutkinnon rakenne

Erikoissosiaalityöntekijäkoulutus lisensiaatintutkintona on yhteensä 120 opintopistettä:

I Erikoisalaopinnot, jotka perehdyttävät alan teoriaan, käytäntöön ja tutkimukseen 55 op

II Tutkimusmetodologiaopinnot 25 op

III Lisensiaatintutkimus 40 op

Esimerkki opintosuunnitelman rakenteesta

Lapsi- ja nuorisososiaalityön erikoistumiskoulutus
2012-2015

Turun yliopisto
University of Turku

I 1. Erikoisalaopinnot

1.1. Yhteiskunnalliset muutosprosessit (6 op)

1.1.1. Hyvinvointipalveluiden muuttuva toimintaympäristö

1.1.2. Lasten ja nuorten hyvinvointi ja elinolot

1.2. Muuttuva asiantuntijuus (6 op)

1.2.1. Sosiaalityön asiantuntijuus

1.2.2. Lapsi- ja nuorisososiaalityön asiantuntijuus

1.3. Tutkivan asiantuntijuuden ohjaus (8 op)

2. Lapsuus ja nuoruus

2.1. Kulttuurinen lapsuus ja nuoruus (6 op)

Osa A: Kulttuuriset tulkinnat

Osa B: Lapsen ja nuoren kasvu ja kehitys

Osa C: Lapsuuden ja nuoruuden instituutiot eri elämänvaiheissa ja – tilanteissa

Osa D: Kaunokirjallisuudessa ja elokuvissa kuvatut lasten ja nuorten elämänvaiheet

2.2. Riskilapsuudet ja nuoruudet (9 op)

3. Lapsi- ja nuorisososiaalityön lähestymistavat ja työmuodot (20 op)

3.1. Sosiaalityön johtaminen (5 op)

3.2. Lapsi- ja nuorisososiaalityön toiminnalliset lähtökohdat ja yhteisölliset työtavat (6 op)

3.3. Lastensuojelun sosiaalityö (6 op)

3.4. Lapsipoliittinen työ (3 op)

II 4. Tutkimusmetodologiaopinnot

- 4.1. Sosiaalityön tieteenteoria (2 op)
- 4.2. Sosiaalityön tutkiva kehittäminen (5 op)
- 4.3. Tutkimusmenetelmät (8 op)
- 4.4. Tieteellinen kirjoittaminen ja raportointi (5 op)
- 4.5. Tutkimusprosessi (5 op)

III Licensiaatintutkimus (40 op)

Tutkinnon suorittaminen

- Suoritetaan työn ohella neljässä vuodessa
- Osallistuminen lähiopetusjaksoille neljä kertaa vuodessa eri puolella Suomea
- Koulutukseen sisältyy verkko-opetusta
- Työnantajan tuki on tarpeellista, sillä tarvitaan joustavia työjärjestelyjä
- Monet hakevat tutkimusrahoitusta

Erikoistumiskoulutuksen hallinto ja organisointi

- Rahoitus on tullut yliopistoilta; OKM:n erillisrahoitus päättyi 2010
- Koulutus on ollut maksutonta, jatko-opiskelija itse (tai työnantaja) huolehtii matka- ja majoituskustannuksista
- Koulutuksen hallinnosta vastaavat Sosnet ja koordinaatioyliopistona toimiva Lapin yliopisto yhteistyössä muiden yliopistojen kanssa
- Kunkin kuuden yliopiston (Turku, Helsinki, Tampere, Jyväskylä, Itä-Suomi ja Lappi) tiedekunnissa hyväksytään opetussuunnitelmat, opiskelijavalintaperusteet ja lisenssiaatintutkimukset
- Erikoisalaprofessorit ja –yliopistonlehtorit vastaavat koulutuksen toteutuksesta
- Yhteisopettajuuden periaate on tärkeä koulutuksen laadun ja verkostomuotoisuuden vuoksi

Erikoisaloilta valmistuneet (huhtikuuhun 2015 mennessä)

Lapsi- ja nuorisososiaalityö - 40 valmistunutta

Kuntouttava sosiaalityö - 39 valmistunutta

Marginalisaatiokysymysten sosiaalityö - 29 valmistunutta

Yhteisösosiaalityö - 18 valmistunutta

Hyvinvointipalvelujen erikoisala - 13 valmistunutta

Arviointia

- Koulutukseen valittu noin 300 opiskelijaa, joista noin 100 opiskelijan opinnot jatkuvat edelleen
- Valmistuneiden osuus koulutusohjelman päättäneistä 66 %
- Tehdyn arviointitutkimuksen (Hietämäki & Kantola 2010) mukaan koulutus on edistänyt hyvin sosiaalityön erityisasiantuntijuutta, alan tutkimusperusteista kehittämistä ja opiskelijoiden työuria.
- Sosiaalityön ammattilaiset refleksiivisinä toimijoina –tutkimuksen (Tapola-Haapala 2011) mukaan erikoistumiskoulutuksen (Lanu) opiskelijoille tärkeitä teemoja olivat ammatillinen kehittyminen, lasten asema sosiaalityössä, moniammatillinen työskentely ja yhteiskunnallinen vaikuttaminen

Sosiaalityön erikoistumiskoulutuksen arviointitutkimuksen suosituksia (Hietämäki & Kantola 2010)

- Opiskelijavalinnassa huomioitava opiskelijan omat tavoitteet koulutukselle – onko tavoitteena tehdä tutkimus vai muuten syventää osaamista
- Opintojen tuki ja riittävä tieto – opiskelu työn ohessa on vaativaa
- Erikoisaloista Lapsi- ja nuorisososiaalityöllä on selkein suosio. Muilla erikoisaloilla ehkä tarvetta päällekkäisyyksien vähentämiseen.
- Huomiota käytännön sosiaalityön tutkimisen ja kehittämisen menetelmiin – käytäntötutkimus, toimintatutkimus, arviointitutkimus
- HOPS:n ja työnohjauksen kehittäminen ja arviointi

Sosiaalityön erikoistumiskoulutuksen arviointitutkimuksen suosituksia (Hietamäki & Kantola 2010)

- Koulutuksen eri osa-alueiden tulisi alusta asti tukea liseniaatintutkimuksen tekemistä
- Työyhteisöjen mukaan saaminen työn tutkimukselliseen kehittämiseen
- Liseniaatintutkimuksen tekemistä tieteellisen artikkelin muodossa tulisi suosia
- Erikoisalaopettajien opetusvastuun tarkastelu
- Tutkimustyön ohjausta tulisi kehittää – ohjaajan oppaan laatiminen
- Keskeneneräisiksi jääneiden tutkimusten ohjaukseen huomiota
- Väitöskirjan tekemiseen kannustaminen
- Valmistumismäärän nostaminen ja koulutuksen tulosten seuranta

Erikoistumiskoulutus muutoksessa

Erikoistumiskoulutuksen uudistus on meneillään OKM:ssä ja siihen liittyen koulutuksen rahoitus ja toteutustavat jatkossa ovat vielä avoinna:

- moduulimalli?
- tutkintoon johtava?
- suhde täydennyskoulutukseen?
- verkostomainen vai eri yliopistoille jakautuva?
- rahoitusmalli?
- monitieteisyys, esim. yhteistyö Psykonetin kanssa?

Erikoistumiskoulutus muutoksessa

(TY:n opintohallintopäällikkö Petri Sjöblomin dia 18.3.2015 erikoistumiskoulutustyöryhmässä)

- Uusi koulutusmuoto, vaikka termi esiintynyt aiemminkin
- Vanhamuotoisia erikoistumiskoulutuksia voi jatkaa 31.12.2016 asti tai kunnes niihin otetut opiskelijat ovat valmistuneet (Uusiakin voi niin sovittaessa toteuttaa tutkintomuotoisina, mutta se edellyttää huolellista harkintaa, koska erikoistumiskoulutukset ovat nyt oma koulutusmuotonsa ja tutkintokoulutuksista ei voi periä opiskelijalta maksuja)
- Yliopistokoulutuksen muodot 1.1.2015-
  - Tutkintoon johtava koulutus
  - Erilliset opinnot (sis. avoin yliopisto-opetus)
  - Erikoistumiskoulutus
  - Täydennyskoulutus
- Säädöspohja: uusi yliopistolain 7a §, jonka nojalla tutkintoasetuksen (794/2004) muutos (1439/2014). Asetuksessa mm. tavoitteet, sopiminen, toteutus

Uudet erikoistumiskoulutukset

- Korkeakoulututkinnon jälkeen suoritettavia, työelämässä toimineille suunnattuja ammatillista kehittymistä ja erikoistumista edistäviä koulutuksia
- Tavoitteena tuottaa osaamista sellaisilla asiantuntijuuden aloilla, joilla ei ole markkinaehtoisesti toteutettua koulutustarjontaa
- Perustuu yliopistojen väliseen sopimukseen, jonka valmistelussa mukana myös työelämä.
- Yliopisto voi järjestää erikoistumiskoulutuksen
  - a) jos yliopistolla on asetuksella säädetty ko. alan koulutusvastuu ja koulutuksen järjestämisestä ja perusteista on sovittu yhteistyössä alan koulutusvastuuyliopistojen enemmistön kesken ja
  - b) koulutuksen yhteiskunnallinen tarve on selvitetty ja työelämän edustajien kanssa on muutenkin tehty kattavasti yhteistyötä suunnitteluvaiheessa. Tehty yhteistyö dokumentoidaan sopimukseen.

Uudet erikoistumiskoulutukset

- Ammatillista kehittymistä ja erikoistumista edistäviä, luonteeltaan täydennyskoulutusta pysyvämmäksi tarkoitettuja koulutuksia
- Opiskelijaksi voidaan ottaa soveltuvan korkeakoulututkinnon suorittanut, edellytetään työkokemusta
- Yliopisto antaa todistuksen; opiskelijan asema rinnastuu tutkintoon johtavassa koulutuksessa olevan opiskelijan asemaan
- Vähimmäislaajuus 30 op
- Maksuttomia tai maksullisia; opiskelijamaksut enintään 120 euroa/op
- Valviran rekisteriin merkitään tiedot sosiaalihuollon ammattihenkilön suorittamasta lisensointitutkinnosta tai erikoistumiskoulutuksesta

Erikoistumiskoulutuksen tavoitteet

Koulutustaustansa ja työkokemuksensa pohjalta opiskelija

- kykenee toimimaan vaativissa asiantuntijatehtävissä
- hallitsee asiantuntijaroolin edellyttämän tieteellisammattillisen erikoisosaamisen ja sen yhteydet toimintaympäristöön
- pystyy tieteellistä tutkimustietoa tai taiteellisen toiminnan menetelmiä hyödyntäen analysoimaan, arvioimaan ja kehittämään erikoistumisalansa ammatillisia käytäntöjä
- kykenee toimimaan yhteisöissä ja –verkostoissa oman erikoistumisalansa asiantuntijana.

Sopimukset ja rahoitus

- Yliopisto ei voi järjestää yksin vaan sopimus on tehtävä koulutusalayliopistojen enemmistön kesken
- Ammattikorkeakoulut tekevät omat sopimuksensa (Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry)
- Suunniteltava yhteistyössä työ- ja elinkeinoelämän kanssa, työelämätahot eivät ole sopijaosapuolia
- Suomen yliopistot Unifi ry koordinoi koulutusten suunnittelua
- Ensimmäisinä vuosina rahoitus myönnetään valtionavustuksin
- Erikoistumiskoulutusten rahoitus perustuu korkeakoulujen perusrahoitukseen (opintopisteet) ja opiskelijamaksuihin
- Opetus- ja kulttuuriministeriön kehittämisrahan haku 30.4.2015 mennessä ja toteutusrahan haku 31.10.2015 mennessä

Sosnet ja uusi erikoistumiskoulutus

Sosnet on hakenut kehittämisrahoitusta uusia sopimuksia edeltävään valmistelutyöhön 30.4.2015 haussa

- Palkataan selvityshenkilö ja nimetään seurantaryhmä
- Hankkeen tavoitteena
  - kartoittaa koulutuksen uudistamisen suunnat ja muutosmahdollisuudet
  - kartoittaa yhteistyön toteutuminen työelämän ja yliopistojen kesken
  - luoda malli koulutuksen toteuttamiseksi

Millainen koulutusrakenne?

1. Suppeahko, esim. 30 op:n laajuinen erikoistumiskoulutus sosiaalityön eri substanssialueilla ja tämän sisältyminen tutkintoon johtavaan ammatilliseen liseniaatinkoulutukseen (ns. moduulimalli)
2. 60-80 op:n erikoissosiaalityöntekijäkoulutus, joka voitaisiin haluttaessa hyväksyä osaksi tohtorinopintoja tai liseniaatintutkintoa (joihin erillinen valinta)
3. Laajempi, esim. 100-120 op:n erikoissosiaalityöntekijäkoulutus, jonka sisällöt ja erikoistumista syventävä tutkimustyö voidaan sisällyttää haluttaessa liseniaatin tai tohtorintutkintoon
4. Muut mahdolliset vaihtoehdot?

Selvitettäviä ja ratkaistavia kysymyksiä

- Työelämätahojen tarpeet, odotukset ja yhteistyön tavat
  - erikoistumisalojen pääsisällöt, nimet ja koulutustarve
- Yliopistojen sopimukset, sitoutuminen ja yhteistyön tavat
  - valtakunnallinen yhteistyö ja yliopistokohtainen toiminta
  - yhteistyö muiden alojen erikoistumiskoulutukseen, esim. Psykonet
  - suhde tutkintoon johtavaan jatkokoulutukseen
- Rahoitusmahdollisuudet

Keskustelua!

Erikoisalojen sisällöt ja nimeäminen?

- Lastensuojelun sosiaalityö
- Nuorisososiaalityö
- Aikuissosiaalityö
- Vanhussosiaalityö
- Kuntouttava sosiaalityö
- Päihdesosiaalityö
- Mielensterveysosiaalityö
- Terveysosiaalityö
- Vammaissosiaalityö
- Johtaminen
- Kehittämistyö
- Hyvinvointipalveluiden sosiaalityö
- Perhesosiaalityö
- Yhteisösosiaalityö
- Rakenteellinen sosiaalityö
- Monikulttuurinen sosiaalityö
- Kansainvälinen sosiaalityö

Uudet painotukset kaikilla erikoisaloilla: moniammatillisuus ja –tieteisyys, asiakkaiden osallisuus, moninaisuusosaaminen, arviointi- ja talousosaaminen....

Uuden mallin suhde SOTE-rakenteisiin ja uuteen lainsäädäntöön!

Lisätietoja

Erikoistumiskoulutuksen nettisivut, jossa ovat mm. opetusohjelmat ja valmistuneet lisensiaatintutkimukset: <http://www.sosnet.fi/Suomeksi/Koulutus/Erikoistumiskoulutus>

Johanna Hietämäki & Heli Kantola (2010) Sosiaalityön ammatillisen lisensiaatinkoulutuksen arviointitutkimus. Jyväskylän yliopisto. Sosiaalityön julkaisusarja 7.

Aiheesta tehty väitöskirja: Maria Tapola-Haapala (2011) Sosiaalityön ammattilaiset refleksiivisinä toimijoina. Tutkimus erikoistumiskoulutuksesta Margaret Archerin teorian valossa. Helsingin yliopiston Sosiaalitieteiden laitos.

OKM, Erikoistumiskoulutus:

http://www.minedu.fi/OPM/Koulutus/aikuiskoulutus_ja_vapaa_sivistystyoe/opiskelu_ja_tutkinnot/erikoistumiskoulutus/index.html?lang=fi

